

liko, kolikor menda nikjer drugod ne. Do zdaj sem tako zagrizenost doživel le pri moškem spôlu, nikakor bi se pa ne bil nadjal najti jo pri ženski, ženi tržnega krčmarja, katera bi že ravno v interesu svojega zaslužka morala biti bolj ponižna in potrpljiva. Žalostna majka Slava! Če bo kedaj razstava nemčurjev v Ljubljani, ta Nassenfuska zaslužila bi, da jo posadijo na prvo mesto. Koliko časa bo še treba, da se tu iztrebi nemčurski plevel! Človek bi res kar s kože skočil, če sliši, kako oslepljeno je tu ljudstvo, ki pa vendarle vedno toži o strogem iztirjevanji davkov. Skoro bi človek mislil, da so pogoste posilne sodnijske prodaje posestev po teh krajih kazni Božja za grehe zoper to, da ti ljudje hočejo kaj družega biti, kakor to, za kar jih je Bog vstvaril.

Premišljeva je pridem nazaj v Rozmanovo gostilnico. Noč je že in za prvo mizo sedi več gospôde. Ker mi ni znan noben obraz, sedem po kratkem pozdravu za drugo mizo. Tik za mano vstopi tržansko oblečen človek in sede na drug konec meni nasproti. Med omikanimi ljudmi se kmalu prav lahko najde predmet za kak pogovor, zato smo tudi mi kmalu v besedah. Jaz omenim med drugim tudi rev tukajšnjih prebivalcev in pogostih eksekucij zaradi davkov. Kar se vtakne človek, ki je za mano prišel v sobo, vmes in s krohotom pravi: „Če se vam kmetje tako smilijo, pa vi za nje plačajte davek. Če pa tega ne storite, potem pa tiho bodite.“

Strmeč nad tako drznostjo in neumnostjo se obrnem k drugi mizi, kjer sedé bolj omikani gospodje, in pravim: „Ne zamerite, gospôda, jaz mislim, da sem v omikani družbi in da nisem dal povoda v to, da bi me kdo smel žaliti.“

Besede moje napravijo nekako senzacijo. Na to pa se oglasi eden izmed gospodov in nasprotniku mojemu ukazavši, da naj molči, opraviči družbo meni rekoč, da oni človek nikakor ni njihove družčine, in me povabi prisesti k njim, kar radovoljno storim. Pomenkujemo se še marsikaj, dokler ne odide veči del družbe. Le gospod, ki se je tako potegnil za me, ostane še pri meni in pri prijaznem pogovoru nama večer prenašlo mine. Pozno je že, ko se podam v lično sobo in na prav dobro posteljo k pokoju. Sladko spanje mi vzame spomin na neprijetni dogodbi prejšnjega dné.

Drugo jutro, dobro podprt po izvrstnem zajutruku, katerega dobim po prijaznosti in posredovanji gori omenjenega gospoda, vzamem slovo od Mokronoga in se napotim proti Škocijanu. Na klanca me doide kmečka ženica, ki me ogovori z vprašanjem, kam sem namenjen. Ko jej to povem, pravi: „Ravno prav, greva pa nekaj časa skup.“ Meni je to prav všeč, ker sem se nadjal v pogovoru ž njo izvedeti marsikaj za me mikavnega. In nisem se varal, kajti pripovedovala mi je, kako se tu in dol proti Šentjerneju in Kostanjevici vse grajščakov, uradnikov in beričev boji, da duhovnov beseda ne veljá dosti, da so ljudje zeló zadolženi, in marsikaj družega žalostnega. Pot je samotna, toraj mi je pogovor s staro ženico prav všeč. Ko pri nekem mlinu vkrene v stran, sem zopet sam na dobri cesti, ki se po dolini drží večidel vode. Vasí tu dolgo ni, le posamezne revne hišice stojé ob cesti. Solnce pripeka hudó, zato stopam bolj priležno premišljeva je to, kar sem včeraj doživel in danes zvedel iz ust stare ženice, ki je sama posestnica. Toda proč s takimi misli, jaz sem šel na potovanje razveseljevat se, jeremijade lahko v Ljubljani pišem. Zato kviško z glavo in oziraj se krog sebe po veseli naravi!

In res! narava je vredna občudovanja; povsod zelene gorice — rumeno zelene po trtnem perji, vse polno je vinogradov. Pogled ta mi kmalu prežene tužne misli,

zopet si zasmodim „eno dolgo“ in veselje se mi povrne v srce, da jamem brenčati: „Oj radostno potovanje“ — a ta pot ne ironično, kakor po Kočevskem, ampak s polnega srcá.

(Dal. prih.)

Slovansko slovstvo.

* *Občna zgodovina za višje razrede narodnih in meščanskih šol.* V nemškem jeziku spisal prof. dr. Netoliczka, poslovenil Ivan Lapajne. V Mariboru 1876.

Dobra misel bila je ta, da je čestito vredništvo „Slov. učitelja“ v svojem listu v posamesnih oddelkih priobčevano „občno zgodovino“ v posebni knjižici, 6 pôl obsegajoči, na svitlo dalo pod gori navedenim naslovom, kajti knjižica je po vse pripravna, da pride tudi v roke ukaželjnega našega priprostega naroda. Zato naj bi je nobena kmečka čitalnica ne pogrešala. V zagotovilo tega podamo našim čitateljem spodaj en odlomek za pokušnjo, da vidijo, kako je prof. Netoliczka obdeloval svoj predmet in gosp. Lapajne nemško besedo poslovenoval. — Pri tej priliki pa vprašamo gosp. prevodnika: ali ni prav živo čutil, ko je knjigi naslov napisal „za višje razrede narodnih in meščanskih šol“, da izraz „narodnih“ namesti ljudskih na tem mestu nikakor ni na pravem mestu? Ali mar meščanske šole niso tudi „narodne“ šole? in prav v tistem pomenu, ki ga je v 20. listu „Slov. Učitelja“, našim trditvam nasproti, „narodni učitelj iz Kranjskega“ zagovarjal? Da se nočemo pričkati za malenkosti, sme nam rodoljubni „učitelj iz Kranjskega (?)“ verjeti že zavoljo tega, ker nismo odgovarjali na njegov članček; danes pa se nam nehoté prilika ponuja, še enkrat reči, da njegovi dokazi v gori navedenem listu nas nikakor niso mogli preveriti, ker s pogreškom, če tudi književnim, se ne dá zagovarjati pogrešek, in „bližanje Slavjanov“ v napakah ne veljá. Naši najbližji bratje na jugu imajo „pučke šole“, „pučki koledar“ itd., kajti oni, kakor mi razločujejo „nation“ in „volk“. Vsaj pa tudi vsakdo dobro vé, da naše ljudske šole morale bi po vse biti narodne, al — da žalibože — niso! Marsikak „Volksschul-Inspektor“ bi po pravici še prav hud bil, če bi ga „narodnega“ nadzornika imenovali.

Pa sapienti sat! Pustimo to in spolnimo raji gori dano obljubo in podajmo čitateljem odlomek iz pohvaljene zgodovine, namreč §. 25:

Carigrad premagan po Turkih.

Začetkom 15. stoletja je bilo grško cesarstvo jako oslabele. Notranje vojske, cerkveni prepiri in nezmožni cesarji, to so bili vzroki, da so Osmani ali Turki naprej v grško cesarstvo drli.

To ljudstvo je imelo prvotno svoje sedeže ob kaspiskem morji, podvrglo si je pa v 14. stoletju pod vodstvom Osmana severo-zahodni del Male Azije. Njegov naslednik si je dal naslov „sultan“ ali „padiša“, in osnoval si je iz mladeničev premaganih narodov tako imenovane janičare, ki so bili njegova osebna straža. V Mali Aziji so se Turki vedno bolj in bolj razširjevali, in kmalu celó v Evropo silili. Bali so se takrat posebno Bajezida, ki so ga po hitrosti njegovih zmag tudi „blisk“ imenovali. Že ta bi bil Carigrad skoraj dobil, ako bi se ne bil moral v Malo Azijo povrniti, kjer se je bojeval zoper došle Mongole. A ti so bili Bajezida pod vodstvom Timurja pobili. Toda po njegovi smrti opomogli so se Turki zopet dobro in Mohamed II. je začel z vojsko 250.000 mož Carigrad oblegati, ki se je le z 10.000 možmi branil. Naskoki na mesto so se od Turkov pogostoma ponavljevali, pa zastonj. 53 dni je trajalo oblegovanje, a naposled so

divji sovražniki vendar le pridrli v mesto, kjer je bilo strašno morenje. Cesar Konstantin sam je padel v boju in junaško umrl. Kri je po mestu v boju s Turki kar curkoma tekla; kar je ostalo kristijanov, bili so sužnji Turkov. — Tako je končalo vzhodno-rimsko cesarstvo leta 1453. Polmesec je bil postavljen tam, kjer je prej bil križ zasajen; Carigrad se je imenoval Istantbul in bil glavno mesto turške države.

* „Лист за народ“ — se zove nov časnik, ki je v Novem Sadu jel izhajati začetkom decembra meseca 1876. leta, namenjen bolj prostemu ljudstvu. Izdajatelj in odgovorni vrednik mu je Emil Čakra, slavnoznan rodoljub in Srbski pisatelj. — Kakor kaže začetek, je vrednik pravo pogodil, da jemlje posebno ozir na niže ljudstvo, ter je podučuje o stvaréh, ki se blizu tičejo njega. Nahajajo se namreč v listu sestavki raznovrstnega obsega, ki so pisani v prav umljivem jezici. Objavljajo se v „Listu za narod“ spisi o narodnih, gospodarskih in naravoznanskih stvaréh, za kratek čas se skrbi z povestimi in smešnicami in trgovec bere v listu tudi tržna poročila in oglase. — Mi iz srca želimo g. E. Čakri obilo naročnikov in priporočamo list tudi našim rojakom, ki umó srbščino. — „List za narod“ izhaja vsako nedeljo in veljá za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrto leta 1 gold., in za mesec 50 kraje.

* „Pučke novine“, časopis za gospodarstvo, obrt i narod — od novega leta počenši izhajajo v Zagrebu pod vredništvom Ljudevita Tomšića vsako soboto na celi pòli. „Pučke novine“, pisane so prav po domače, tako, da jih tudi vsaki Slovenec brez najmanje težkoče razumeti more; ker vemo, da naobraženi Slovenci radi segajo po hrvaških spisih in časopisih in da je čedalje večja potreba, da se hrvaški in slovenski narod vsaj v književnem obziru združuje, priporočamo ta novi list vsem rodoljubnim Slovencem, temveč, ker se bo ta list posebno tudi na slovenske razmere oziral. Cena za vse leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 30 kr., za četrto leta 1 gold. 15 kr. Naročnina naj se pošilja „knjižari Mučnjak i Senftleben“ duga ulica v Zagrebu. Prva številka je že gotova, ter se vsakemu naročniku koj odpošlje.

V Zagrebu 26. decembra 1876.

Knjižara Mučnjak i Senftleben.

Politične stvari.

Novice iz Turčije in o Turških zadevah.

Za božične praznike je Turčija, kakor je zadnji naš list poročal, Evropskim vladam napravila veliko komedijo; proglasila je namreč s strelom topov ustavo. In kaka je ustava? Taka, kakor komedijanti opico oblačijo v štucarja, kedar ima plesati pred gledalci. Sultan je kalif, *) to je, glavár muhomedanske vere; podložni se zovejo Otomanci; državna vera je islam (turška vera), druge vere se samo trpijo; državni zbor ima dve zbornici: ena se zove senat, druga je zbornica poslancev, ki se sestavlja po poslancih iz pokrajin in sicer tako, da pokrajine, kjer so v večini mohamedanci, volijo dve tretjini mohamedancev,

*) Kalif je arabska beseda in pomeni po naše naslednik ali namestnik. — Pri tej priliki ne moremo si kaj, da ne bi omenili, kako potreben bi Slovencem bil slovenski tujih besedi, kakor ga je odboru Matičnemu že pred več časom nasvetoval gosp. dr. Bleiweis. Vred.

pokrajine pa, v katerih so v večini kristijani, polovico mohamedancev za poslance; po tem takem bi bila zbornica poslancev vsakako po večini turčinska. Tem glavnim točkam Turške ustave pripetih je še nekoliko določeb o svobodi tiska in zborovanja, o dolžnosti šolskega poduka, o enakopravnosti vseh pred postavo, o pravici vseh podložnikov kakoršne koli vere do državnih služeb itd. po izgledu modernih ustav na papirji. Po tem je lahko razumljivo to, da so Evropski poverjeniki v Carigradu Midhatovo naznanilo o razglašenji ustave molčé poslušali in da vsa trezna Evropa v njej vidi le „švindelj“, s katerim prekanjeno Turčin misli oslepiti svet.

Al Midhat se je zmotil, kajti najgorkejši prijatelj Turčije, Angleški poverjenik Salisbury, je naznanil, da mu je ta ustava deveta briga in da ima povelje zapustiti Carigrad, če Turčija ne dá odgovora na tirjatve Evropskih diplomatov.

Z razglašenjem ustave tedaj Turčija ni dosegla nikakega vspeha. Celó poročila iz Angleškega se glasé, da, če je ustava zadnja koncesija, potem ni treba daljnih razgovorov. Gotovo pa je, da Turčija prostovoljno ne dovoli nič drugega, ker je izrekla, da se bo vsakemu daljnemu zahtevanju, posedenji dežel itd. ustavljala z orožjem. To je dosti jasno, Evropa je ta odgovor tudi dobro razumela, to kažejo vse priprave.

V Srbiji so odšli že vsi častniki, ki so bili med pomirjem nazaj prišli, zopet na bojišče. Ruski general Nikitin, ki je prišel na Černajevo mesto, je Srbske vojake pozdravil z jako bojevitim govorom — čeravno najnovejša poročila naznanjajo, da je premirje podaljšano do 1. marca.

Grki se pripravljajo za boj. Zbornica je dovolila 10 milijonov za oboroženje vojne in sprejela vladini predlog, da se ima sklicati 120.000 mož.

Tudi Črnogorci ne verujejo na mir, kajti vkljub premirju sta se podala že nadpoveljnika Petrović in Vukotić k svojim četam.

Poverjeniki Evropskih vlad v Carigradu so se o vseh tirjativah zedinili in to tudi Mithad-paši in sultanu naznanili, rekoč, da, ako Turčija ne sprejme njihovih predlogov, vsi zapustijo Carigrad, — to pa pomeni vojsko. Turčija še ni dala gotovega odgovora. Dunajski dopisnik Angleškega časnika pa telegrafuje, da je Mithad odgovoril Salisbury-u: „Ko smo prišli na to zemljo, bilo nas je le 600 mož; zapustili pa jo bomo tadaj, ko nas bo samo še šest.“ Ta odgovor daje malo nade, da bi se štrana mirno razmotala, česar se nekateri oficijozni listi vendar še nadjajo.

Na Srbskem se je za zdaj ministerska kriza izmotala tako, da ostane dosedanje ministerstvo.

Vnanji časniki govoré tudi mnogo o tem, da se Avstrija pripravlja za vojsko. Pripravljajo se namreč trije oddelki po 30.000 mož; prvi ima nastaviti se na Erdeljskem pod nadpoveljem fml. Ringelsheima, drugi ob Savi pod fcm. Mollinara, tretji v Dalmaciji pod poveljstvom Rodičevim. Generalnemu štabu ima biti načelnik gm. Gurán. Važno je tudi to, da je bilo na Dunaji te dni pod predsedstvom cesarja samega ministersko posvetovanje, h kateremu sta prišla tudi Avstrijska poslanca iz Londona in Berolina: grofa Beust in Karolyi. Govorí se, da je bilo to posvetovanje najbolj zarad Turških homatij.

Tako stojé danes še homatije Turške.

Mnogovrstne novice.

* Vremenski preroki pravijo, da letos ne bo hude zime; to sodijo po tem, da iz mnogih dežel Evropskih letošnjo jesen se niso preselili šterki (štorklje,